

Jarosław Krzyżak

dr n. med. Jarosław Krzyżak
Polskie Towarzystwo Medycyny i Techniki Hiperbarycznej
81 – 103 Gdynia 3, ul. Grudzińskiego 4 skr. pocz. 18
e-mail: jaroslaw.krzyzak@wp.pl

JAK POWSTAŁO POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY I TECHNIKI HIPERBARYCZNEJ

W artykule przedstawiono kulisy powstania Polskiego Towarzystwa Medycyny i Techniki Hiperbarycznej oraz działalność pierwszego Zarządu w latach 1998 – 2001.

Słowa kluczowe: *informacja naukowa*

HOW THE POLISH HYPERBARIC MEDICINE AND TECHNOLOGY SOCIETY AROSE

In the paper depicted the Polish Hyperbaric Medicine and Technology Society arising backdrop and it's activity during the first Management tenure in 1998-2001

Keywords: *scientific information*

W późnych godzinach wieczornych 11 grudnia 1998 r. odbyło się w Gdyni zebranie założycielskie Polskiego Towarzystwa Medycyny i Techniki Hiperbarycznej. Powstałe Towarzystwo dołączyło do dużego grona podobnych narodowych towarzystw zajmujących się ww. tematyką i działających na wszystkich kontynentach Świata.

Aby przedstawić jak do tego doszło, warto najpierw cofnąć się trochę do historii. Po II Wojnie Światowej bardzo gwałtownie rozwijało się nurkowanie profesjonalne w celach eksploracji podmorskich złóż ropy naftowej i minerałów. Rozwijały się też różne techniki nurkowe dla celów wojskowych. Coraz powszechniejszy dostęp do wynalazku J. Y. Cousteau spowodował gwałtowny rozwój nurkowania rekreacyjnego. Lata 50. przyniosły też pierwsze szerokie zastosowania technik hiperbarycznych w medycynie klinicznej.

Wzrastająca ilość badań naukowych oraz naukowców zajmujących się problemami nurkowania i hiperbarii doprowadziła do konieczności powstania forum

dla szerokiej wymiany informacji. W tym celu w 1967 r. grupa lekarzy i naukowców głównie z Marynarki Wojennej USA zawiązała *Undersea Medical Society* przekształcone następnie w 1987 r. w *Undersea & Hyperbaric Medical Society*. Obecnie jest to wiodące na świecie towarzystwo naukowe zajmujące się interesującymi nas wszystkimi problemami. Pierwszym Polakiem, który należał do tego Towarzystwa był pionier polskiej medycyny podwodnej *komandor prof. dr med. doktor H.C. Augustyn Dolatkowski*. Jako drugi na listę członków wpisał się (o czym mało kto do dzisiaj wie) długoletni współpracownik Profesora oraz skromny i doskonały naukowiec *kmdr dr med. Bogdan Łokucijewski*, autor wielu doskonałych prac z zakresu medycyny podwodnej i doskonałych rozdziałów z historycznej już książki pt. „Zarys fizjopatologii nurkowania” A. Dolatkowskiego i K. Ulewicza. Profesor A. Dolatkowski był również pierwszym Polakiem należącym do *European Undersea Biomedical Society* i w 1973 roku brał udział w I-szej Konferencji Naukowej tego Towarzystwa w Sztokholmie. Towarzystwo to od 1994 r. działa pod nazwą *European Undersea Baromedical Society* i w tym roku obchodziło swoje 35-lecie. W lipcu 1990 r. władze *Undersea & Hyperbaric Medical Society* w uznaniu wkładu w rozwój i propagowanie medycyny podwodnej i hiperbarycznej w Polsce powołały na członka autora tego doniesienia. Jako ciekawostkę chcę podać, że zapraszano mnie do wstąpienia już w 1987 r. Niestety dla lekarza w mundurze w tamtych czasach nie było to łatwe. Raporty służbowe kierowane dwukrotnie do Ministra Obrony Narodowej już w Gdyni nie otrzymywały poparcia. Opinia z Katedry Medycyny Morskiej Wojskowej Akademii Medycznej brzmiała: „*Nie ma potrzeby, aby lekarz ze zwykłej jednostki wojskowej był członkiem amerykańskiego towarzystwa naukowego*”. W następnych latach do UHMS są zapraszani lub wstępują następnymi Polacy, doktorzy (w kolejności członkostwa): Romuald Olszański, Piotr Siermontowski, Zdzisław Sićko, Jacek Kot i inni.

Ważną datą jest 7 czerwca 1997 r. kiedy podczas augustowskiego Kursu Fizjopatologii Nurkowania dla Lekarzy Klubowych odbyło się zebranie założycielskie Towarzystwa Medycyny Nurkowej i Hiperbarycznej. Powstało ono z inicjatywy wieloletniego organizatora i kierownika naukowego kursu, dr med. Piotra Luboińskiego przy współpracy z dr med. Piotrem Siermontowskim. Była to wspaniała inicjatywa trafiona w przysłowiową „dziesiątkę”, której nadrzędnym celem było propagowanie w środowisku lekarskim wszystkiego co jest związane z medycyną nurkową i hiperbaryczną oraz wymiana doświadczeń pomiędzy lekarzami zajmującymi się tą rzadką dziedziną medycyny. Powstałe Towarzystwo skorzystało z koleżeńkiej i organizacyjnej pomocy Warszawskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, w którym działało jako Sekcja Medycyny Nurkowej i Hiperbarycznej.

Kiedy wiosną 1998 roku w Gdyni razem z dr Romualdem Olszańskim i dr Maciejem Konarskim, organizowałem przy Katedrze Medycyny Morskiej WAM „I Ogólnopolski Kurs Fizjopatologii Nurkowania” uznaliśmy, że od tej pory wszystkie podobne kursy powinny odbywać się pod patronatem niedawno powstałego Towarzystwa. Po porozumieniu z Zarządem Towarzystwa jego pierwszy Przewodniczący, dr Piotr Siermontowski objął patronat nad Kursem. Intencją organizatorów było nawiązanie do tradycji kursów dla lekarzy i instruktorów pletwonurkowania organizowanych przy Katedrze Medycyny Morskiej WAM przez prof. dr med. Tadeusza Doboszyńskiego i dr med. Bogdana Łokucijewskiego przed blisko 30 laty. Zamiarem naszym było, aby coroczne kursy były kontynuacją dawnych dobrych tradycji. Podczas spotkania inauguracyjnego Kurs obiecałem jego uczestnikom, że postaram się rozwinąć tą pionierską inicjatywę, aby nadać Sekcji większą rangę oraz osobowość prawną.

Jesteśmy świadkami coraz większego rozwoju nurkowania amatorskiego, technik podwodnych i hiperbarycznych. Rozumiemy powagę wzrastającego zainteresowania problemami medycyny i techniki związanymi z nurkowaniem i przebywaniem człowieka w środowisku podwyższonego ciśnienia otaczającego. Tysiące osób uprawiających w różnej formie nurkowanie w Polsce, organizujący i nadzorujący badania naukowe lekarze i technicy jak dotąd nie posiadali integrującego ich stowarzyszenia. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom szeroko rozumianego środowiska nurkowego, członkowie Sekcji Medycyny Nurkowej i Hiperbarycznej oraz osoby od wielu lat związane z powyższymi zagadnieniami wyszli z inicjatywą przekształcenia ww. Sekcji i powołania Polskiego Towarzystwa Medycyny i Techniki Hiperbarycznej.

Na zebranie założycielskie zostali zaproszeni przedstawiciele wszystkich organizacji, instytucji i środowisk związanych z nurkowaniem amatorskim i zawodowym. Inicjatywa ta spotkała się z bardzo dużym zainteresowaniem i poparciem środowiska nurkowego. W zebraniu założycielskim uczestniczyło ponad 80 osób z czego 78 zapisało się na listę Członków Założycieli. W zebraniu uczestniczyła też skromna reprezentacja obserwatorów, nurków KDP PTTK, którzy jednak nie wyrazili ochoty na przyłączenie się do tej inicjatywy. Szkoda, że brak było przedstawicieli z Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdyni. Być może pewną niezamierzoną konsekwencją powstania PTMiTH było rok później powołanie przez KDP PTTK pod swoimi skrzydłami Stowarzyszenia Lekarzy Klubowych.

Na pierwszą 3 letnią kadencję został powołany Zarząd w następującym składzie: Jarosław KRZYŻAK –Prezes Zarządu, Ryszard REMUS - wice Prezes Zarządu, Anna TACZALSKA – sekretarz, Jarosław SAMSEL – skarbnik, Jerzy JANCZUKOWICZ i Tomasz WOJTOWICZ – członkowie. Ustanowiono szereg przedsięwzięć do realizowania cyklicznego, z których najważniejsze to: coroczna konferencja naukowa organizowana pierwszy weekend grudnia, kurs medycyny podwodnej dla lekarzy I^o w Augustowie w maju i kurs medycyny podwodnej dla lekarzy II° w Gdyni w czerwcu. Zaplanowano i organizowano również centralne kursy fizjopatologii nurkowania dla nurków różnych organizacji (LOK, PTTK, PSP i Policji).

Jeden z pierwszych członków, Mirosław Dragun, opracował piękne logo Towarzystwa, którym szcycimy się do dzisiaj. Piotr Siermontowski zajął się opracowaniem biuletynu informacyjnego Towarzystwa. Biuletyn wydawany był 2 razy w roku, a następnie z pomocą Adama Olejnika i Ryszarda Kłosa w **2004** roku został przekształcony w jedyne w Polsce naukowe czasopismo fachowe zajmujące się medycyną i techniką hiperbaryczną: ***Polish Hyperbaric Research***. Dobrym zakończeniem pierwszej kadencji Zarządu było ustanowienie certyfikatu Lekarza Nurkowego i w grudniu 2001 r. nadanie go pierwszym lekarzom, którzy ukończyli ustalony cykl szkolenia: lek. med. Krzysztofowi KRZYŻANOWSKIEMU (certyfikat nr LN/001) i lek. med. Michałowi GLOGASIE (certyfikat nr LN/002).

Najważniejszym jednak celem postawionym przez pierwszy Zarząd była integracja nurków i lekarzy ze wszystkich środowisk w Polsce. Tego trudnego zadania nie udało się do końca w pełni zrealizować. Z naszym Towarzystwem zawiązały współpracę niemal wszystkie organizacje zajmujące się nurkowaniem, działające na terenie kraju. Naszymi członkami są nurkowie zrzeszeni w Polskim Związku Płetwonurkowania Sportowego, IDA, PADI, SSI, strażacy, policjanci i żołnierze. Fiaskiem zakończyły się próby zawiązania współpracy z KDP PTTK i Krajowym Ośrodkiem Medycyny Hiperbarycznej. Liczne listy i zaproszenia kierowane tam były ignorowane. W końcu w odpowiedzi na jeden z listów napisano, że Towarzystwo chce być monopolistą czemu przeciwne jest KDP PTTK gdyż, cytując: „... każdy monopol ogranicza inicjatywę i powoduje zastój”. W kolejnym liście

wyjaśniałem, że Towarzystwo nie ma zapędów monopolistycznych, tylko chce stworzyć forum do wspólnych kontaktów i wymiany doświadczeń między organizacjami nurkowymi w kraju. Na to KDP PTTK napisało, cytując: „... współpracę pragniemy prowadzić tylko z wybranymi przez nas partnerami.”; i dalej: „... przyczyną naszej rezerwy jest udział w Zarządzie Towarzystwa osób, które nie budzą zaufania ze względu na swą uprzednią działalność nurkową”. Trzeba jednak przyznać, że po kilku latach stosunki panujące pomiędzy Towarzystwem a KDP PTTK uległy poprawie, na tyle, że na konferencji w roku 2006 KDP PTTK przyjęło nagrodę Towarzystwa, którą z rąk ówczesnego Prezesa odebrał Wiesław Wachowski Przewodniczący KDP PTTK.

Starając się usankcjonować ustanowiony przez Towarzystwo certyfikat Lekarza Nurkowego zainteresowałem tematem Naczelną Izbę Lekarską i Polskie Towarzystwo Lekarskie. Dzięki przychylności ówczesnego Prezesa NIL dr med. Krzysztofa Madeja oraz ówczesnego dyrektora Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdyni prof. dr med. Jacka Górskiego, w czerwcu 2001 r. zorganizowaliśmy na terenie Instytutu konferencję roboczą poświęconą szkoleniu lekarzy z medycyny nurkowej i nadawaniu im uprawnień zawodowych. Konferencja miała na celu ujednoczenie szkolenia lekarzy przez PTMiTH, KDP PTTK i KOMH oraz ustanowienie wspólnego certyfikatu lekarza nurkowego. Niestety konferencja zakończyła się dla nas całkowitym fiaskiem. Pomimo zaangażowania neutralnych arbitrów w postaci prof. Górskiego i dr Madeja dowiedzieliśmy się, że jedyną słuszną drogą w szkoleniu lekarzy nurkowych jest droga wyznaczona przez KDP PTTK i KOMH zakończona nadawaniem tytułu „Lekarza Klubowego”. I tak do dnia dzisiejszego, każdy pozostał przy swoim.

Właśnie mija 10 lat działalności Towarzystwa i pomimo wielu przeciwności widać jak pięknie dalej się rozwija. Pomimo tego, że lekarze KOMH udają, że takie Towarzystwo nie istnieje, to jednak cieszy mnie bardzo, że nie pozostaliśmy małą grupką entuzjastów na siłę podtrzymujących istnienie tej organizacji. Optyризmem napawa fakt, że z roku na rok coraz więcej osób uczestniczy w naszych (już dwudniowych) konferencjach naukowych. Wspaniale rozwija się działalność wydawnicza członków Towarzystwa i tylko pozostaje sobie życzyć, aby jeszcze bardziej rozwijała się działalność szkoleniowa. Znając zaangażowanie i wierząc w zapał obecnego Zarządu jestem pewien, że wszystkie wytyczone cele zostaną zrealizowane.

Autor:

Dr n. med. JAROSŁAW KRZYŻAK: rocznik 1953 r., Gdynianin, absolwent WAM z 1978 r., pasjonat medycyny nurkowej i pisarz nurkowy. Współautor podręcznika pt. „Fizjopatologia nurkowania - podręcznik dla żołnierzy” (z M. Strzeleckim, C. Tobiaszem, J. Toczkiem) Wydawnictwo MON, Warszawa 1985. Autor monografii pt. „Medycyna dla nurków”, KOOPgraf Poznań 1998, „Medycyna nurkowa”, KOOPgraf Poznań 2006 i „Medycyna dla nurków w pigułce”, KOOPgraf Poznań 2008. Współzałożyciel i pierwszy Prezes Polskiego Towarzystwa Medycyny i Techniki Hiperbarycznej.